

Elegantní čtyřicátník s tichým hlasem a živými očima působí stejným dojmem jako jeho knihy. Hlubavé, pomalé, melancholické. Nic z toho jim ale nebrání, aby ostře reflektovaly současnost i minulost **jihočeského venkova.**

MIRKA SLÁMOVÁ

LN Vaše novinka, román Rybí krev, popisuje osudy lidí z vesnice zaplavené kvůli stavbě Temelína. Znáte reálné osudy lidí z těch míst?

Samozřejmě, už na základní škole jsem měl spolužáky, kteří se z venkova museli stěhovat do paneláků. K nám do Týna nad Vltavou tehdy přišlo dost rodin z těch bouřaných vsí. A třeba moji prarodiče z matčiny strany zachránili chalupu v Purkarcích opravdu o fous – pod zahradou je teď laguna rozlité řeky.

Ale nejde jen o zaplavené vsi. Několik obcí – třeba Březí, Křtěnov nebo Knín – zbouřali kvůli ochrannému pásmu kolem elektrárny. Tehdy přes to nejel vlak, jak se říká. Ti lidé neměli prakticky žádnou možnost se bránit. A nezachránili své vesnice ani po Listopadu. Dneska je přitom jasné, že aspoň některé z nich mohly zůstat stát.

LN Ovlivnila práce na Rybí krvi nějak váš názor na Temelín? Jsou vám bližší hrdinové z vašeho románu, tedy protielektrárnařští aktivisté, nebo chápete Petra, který ve vaší knize začne pro Temelín pracovat?

Ptejte se na to člověka, který s tou stavbou prakticky vyrostl... Pamatuji si začátek stavby, kdy nákladáky odvážely skrytou zeminu z pozemků, pamatuji, jak rostly chladicí věže, jak se to pak v devadesátých letech na čas zastavilo – a nakonec dostavělo. Jezdím kolem těch věží dvacet let, když vidím, jak si to u silnice fotí turisté, uvědomuju si, že je to pro ně už něco jako zámek na Hluboké. Řekl bych pateticky, že Temelín nějak už dávno zarostl do našeho kraje a do nás. Co s tím? Můj kamarád Ondra Smeykal, výtvarník a hráč na didgeridoo, tvrdí, že se mu ta stavba líbí, že má rád industriální prvky v krajině.

A pokud jde o postavy v románu, já mám jako autor rád všechny. Stejně jako Hana z Rybí krve jsem se po roce '89 zúčastnil protiatomového kempu, kam tehdy přijel třeba i spisovatel Ivan Klíma, což je ostatně v románu taky zachyceno. Na druhou stranu mám pár kamarádů, kteří už léta na elektrárně dělají. Spousta lidí z okolí tam má práci.

LN Myslíte si, že má smysl po letech otevřít dávná, leckdy už i pozapomenutá traumata?

Skoro bych řekl, že nemá. Stejně jsem se ostatně ptal i předtím, než mi vyšel kolektivizační román *Selský baroko*. Jsou to obojí dost zoufalá témata, nejde s nimi už po těch letech nic dělat a já se v tom nimirám. Vláčím ty své hrdiny znovu po úhorech jejich osudů a nevím, jestli to bude někoho bavit číst. Ale jako potrhlý pisálek si ten luxus můžu dovolit, na svoje útraty.

LN Když už zmiňujete své starší dílo Selský baroko: z jeho příběhu je zřejmé, že vás nejspíš baví hledání v archívech...

Baví. Jeden z mých vzdálených předků odešel ještě za Rakouska-Uherska do Ameriky. Před lety jsem dostal e-mail od jeho praprapravnuka, který chtěl zjistit nějaké podrobnosti o svém původu a chtěl po mně kontakt na nějaký archiv. Jel jsem tenkrát do Třeboně a tam potkal pana Kalivodu, který se hledáním v archívech živil. Do noci jsme spolu klábosili v hospůdce a on mi povyprávěl množství historek, tak jsem pak některé z nich použil v knize.

LN A četl ji pak i pan Kalivoda?

Četl a líbila se mu. Z toho jsem měl velkou radost. A ještě z jedné věci: asi půl roku potom, co kniha vyšla, jsem se dostal na internetu náhodou do jakési diskuse genealogů. Zrovna tam debatovali o tom, jestli mě někdo zná, že musím být jeden z nich a vysedávat s nimi v archívu. Potěšilo mě, že si profíci myslí, že mezi ně patřím...

LN Proč myslíte, že zrovna Selský baroko tak zabodovalo a dočkalo se ocenění?

Zaujalo asi hlavně tím tématem kolektivizace a pak nejspíš i detektivním půdorysem. Mně zpočátku přišlo laciné jej do příběhu pasovat, ale asi bych to jinak nezvládl napsat, aby to bylo čtivé. V tomhle smyslu to byl ode mě maličko kalkul.

Ono se to ale nabízelo, protože sama práce genealogů je vlastně detektivní pátrání. Je to vzrušující hledání a skládání příběhů. Používají se při něm různé figle. Třeba něco hledáte a najednou narazíte na místo, kde se uvádí úplně jiné jméno, to původní zmizí – a ukáže se, že nějaký chlápek se přiznal na grunt a vzal si jméno své ženy. To jsou pastičky, kde amatéři často končí, ale profíci pro-

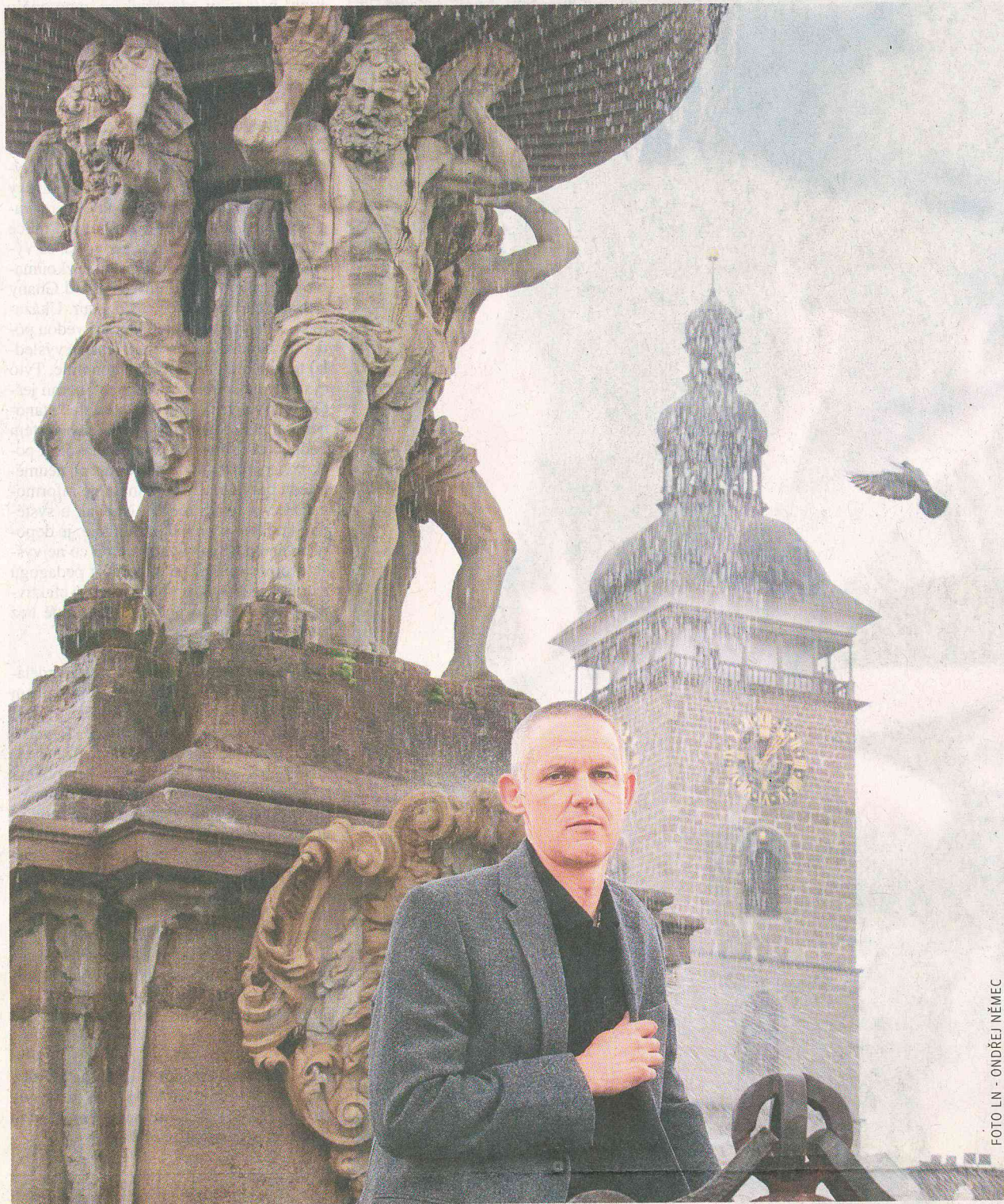

FOTO LN - ONDŘEJ NĚMEC

Čtu za lahev vína a bonboniéru

Se spisovatelem Jiřím Hájíčkem

o Temelínu zarostlém do lidských srdcí, o vesnicích, co ještě mohly stát, a o magickém tajemství starých kronik

jdou dál. Nebo třeba jména po chalupě, to je na vesnici časté, chalupě se říká u Procházků, ale už tam léta žádní Procházkovi nebydlí. Bavilo mě držet v ruce kroniku, myslet na to, že to před sto padesáti lety opravdu nějaký farář všechno zapisoval, pak listujete, od nějaké stránky se změní písmo a je zřejmé, že nastoupil nový farář...

LN Pomohlo vám, že se teď začaly archívy digitalizovat?

Pomohlo. Našel jsem třeba v digitální formě kroniku vsi, kde jsem vyrůstal. Ve skutečnosti jsem ji nikdy neviděl, jen maminka mi vyprávěla, že si na ni pamatuje, když byla malá, že o státních svátcích pan učitel kroniku vystavoval. Schválně jsem si našel zápis o svém narození a na té samé stránce jsem vyčetl, že ve stejný den ve vesnici taky zemřel mladý kluk. Našli ho ráno mrtvého v posteli. Nic víc tam o něm nebylo, jen jak se jmenoval, číslo chalupy a že jezdil u lesů s traktorem. Zaujalo mě to a zeptal jsem se své dvaadvadesátileté babičky a ona si vzpomněla: Jo, Fanda, to ti byl tak hodnej, hezkej kluk, černovlasej, modré oči, moc se líbil holkám a měl s nima nějaký trable. No a říkalo se, že když jeho rakev pustili do hrobu, tak tam nějaká holka z vedlejší vesnice hodila kytku a fotku malinkého dítěte, že snad to bylo jeho... V tuhle chvíli pocítíte kouzlo, když se při vašem hledání protnou archivní zápisy s nedokonalou a subjektivní pamětí člověka!

LN To téma hledání se vine i vaší další knihou Zloději zelených koní: její hlavní hrdina je natolik umanutý hledáním vltavínů, že mu podřídí celý svůj život. Máte takové typy lidí rád?

Mám. Znal jsem jednoho: byl to obyčejný kluk, byl jsem i u něj doma – v kuchyni měl starou kredenc plnou fantastických kousků. Když on šel po poli a hledal v oranicích, tak skoro běžel, vůbec nebyl sehnutý

JIŘÍ HÁJÍČEK

jihočeský rodák (* 11. září 1967) vystudoval Vysokou školu zemědělskou a žil jako bankovní úředník. Žije a pracuje v Českých Budějovicích. Knižně debutoval v roce 1998 sbírkou povídek *Snídaně na refýži*. V roce 2001 mu pak vyšel první román *Zloději zelených koní*. Druhý – *Dobrodruží hlavního proudu* – následoval hned o rok později. V roce 2004 pak navázal na povídkovou tvorbu souborem dvanácti kratších próz *Dřevěný nůž*. Román *Selský baroko* mu pak v roce 2005 přinesl i první literární ocenění: cenu Magnesia Litera a druhé místo v anketě Lidových novin *Kniha roku*. Na podzim 2007 vyšla Jiřimu Hájíčkovi samostatně povídka *Fotbalové deníky* a před nedávnem také zatím poslední román *Rybí krev*.

až k zemi jako my ostatní, měl tak vycvičené oko, že se shýbl, jenom když sbíral vltavín z hlíny. Mně to hledání připadalo tehdy nesmírně dobrodružné, jezdili jsme s partičkou kluků, mohlo mi být tak sedmnáct. Přijeli jsme na písčovnu ve Vrábci, kopali v převisu a kamarád vyprávěl o tom, jak to před rokem nějakou ženskou zasypalo. Do toho musel pořád někdo hlídkovat s přístalkou, protože písčovnu kontrolovali policajti. Po revoluci se to hodně změnilo, prý se pořád dál načerno kope, ale doba je jiná. Vsi, které tím rozkopávaním trpěly, protože kolem byly jámy plné vody a nebezpečné pro děti, vesměs nechaly ta místa vytežit.

Mě bavilo psát ten dávný dobrodružný příběh solitéru s krumpáčem, ale dnešní historky o gounerech, kteří přijdou s bagrem a za noc odvezou x tatrovek materiálu, to už je opravdu jiná liga proti mému romantizujícímu pohledu. Jeden známý mi teď řekl šílenou věc, že Čiňani umějí vyrobit vltavín synteticky a naprostě k nepoznání od originálu. To je pro mě jako Jihočecha a amatérského geologa naprostá tragédie. Jestli je to pravda, tak tím můžou zaplavit trh a to je konec vltavínů, unikátního českého minerálu.

LN Žijete teď v Českých Budějovicích, nechýbí vám vesnice?

Jsem teď v určité životní etapě, ale je možné, že se někdy na vesnici vrátím. Jednou zřejmě zděním po tátovi jeho skoro

dva hektary z bývalého kulackého statku. Ty teď leží někde uprostřed lánu, tak třeba mi je vymění za kus louky u lesa a budu tam mout bydlet v chatě nebo v maringotce, psát romány a pěstovat mrkev. Ale to jsou jen sny člověka plně zapojeného do normálního koloběhu práce a povinností...

LN Nicméně se věnujete hlavně regionálním tématům. Děláte to záměrně?

V literárním časopise *Tvar* o mně napsali, že jsem svého času udělal „lokální díru do světa“ *Selským barokem*. Což zní trochu škodolibě, ale nemám s tím problém. Považuji se za regionálního autora – rád si vybírám lokální témata, píšu celkem konvenčně, nevymyslel jsem žádný inovativní literární styl. Jsem vděčný, když mě pozvou z vodňanského muzea číst na Zeyerovy Vodňany nebo když jedu autobusem mezi poli do jihočeské vesničky, kde se v místní knihovně sejdou čtyři stařenky, které pamatují padesátá léta, a paní knihovnice mi na konci řekne, že obec bohužel nemá peníze a místo honoráře dostanu víno a čokoládové bonbonky. Čtu za flašku vína a bonboniéru. Takže je mi v mých čtyřiačtyřiceti taky jasné, že tohle není žádný velký literární svět.

LN V jakém nákladu vycházejí vaše knihy?

Vždycky to bylo tak kolem tisícovky. *Selský baroko* vyšlo na podzim 2005 a po umístění v anketě *Kniha roku* a po *Liteře* se prodej zvýšil, takže se prodalo něco přes šest tisíc knih, pokud vím, ale to je výjimka spojená s publicitou kolem ocenění. Jenže je pravda, že ta kniha si našla určitý čtenářský okruh. Jednou mi Jára Rudiš vyprávěl, jak mu na čtení chodí mladinká fanynka a punkerky a píšíou mu vzaky a dopisy.

Já to mám trochu jinak, věkový průměr mých fanynek se po *Selským baroku* ustálil tak kolem sedmdesátky, řekl bych... Dostával jsem dopisy od důchodkyň, které mi popisovaly, co ony zažily v padesátých letech. Taky mi volaly, s oblibou například v sobotu v půl osmé ráno. Jedna paní mě pozvala na bábovku a na kafe domů, aby mi mohla vyprávět ten jejich příběh z padesátých let. Jiná paní se rozplakala, když vzpomínala, jak je vyhnali z chalupy, jak pak dřeli za směšné peníze na státním statku – to bylo na čtení v jedné vesnické knihovně. Prvně jsem četl já, a pak se to otočilo a vyprávěla ona a my ostatní poslouchali.

LN Máte dojem, že podpora státu vůči literátům je dostatečná?

Asi teď budu mluvit proti svému stavu, ale mě docela irituje, když si spisovatelé stěžují, že se psaním nedá uživit, že není lukrativní a umělci trhou bídu. Tak ať jdou dělat, taky makám od sedmi ráno do pěti a píšu si po večerech, po nocích a o dovolených. Je fajn, když stát podpoří, aby nějaká knížka vůbec vyšla, když dotuje překlady, literární časopisy nebo živé literární akce, na to by měl dávat rozhodně mnohem víc. Ale to samozřejmě neřeší to, že když prodám pět set knížek, nemůžu čekat, že z toho budu žít. Když jich prodám padesát tisíc, bude to jiné, knížka je mimo jiné taky zboží, a když si ji lidé nekupují, tak to prostě nefunguje. Jedině mít národu na život na hranici sociální bída, ale to já nemám.

LN Vaše postavy se ale mnohdy projevují jako antihrdinové – působí velmi realisticky a mnohdy apoliticky...

Mně se líbí příběhy, jako je Hrabalova próza *Obsluhoval jsem anglického krále*. Příběh o velkých dějinách, je tam okupace, druhá světová, padesátá léta a vypráví to subjektivně člověk zdola. Čtenář samozřejmě historii zná, ví, čím ten hrdina prochází, ale ten to vidí po svém, kolikrát v určitém okamžiku nerozumí tomu, co se v tu chvíli děje, ale všim tím projde a jeho života se to nějak dotkne. Ti lidé nemusejí být političtí, nemají vyhraněný postoj, ale stejně tu dobu nějak prožívají, komentují. Nepíšete příběh a priori shora s nějakým politickým názorem jako kritiku nebo satiru, ale píšete, co ti lidi prožívají. Když člověk vidí nějakou dobu z odstupů, už ví, jak a co bylo v uvozovkách správně a co špatně, ale lidi, kteří v tom žijí, to třeba netuší. Taky nevíme, jak budou jednou historici komentovat naši současnost, ale prostě se v tom nějak plácáme, chceme přežít, být šťastní.

LN Jste taky takový?

Asi ano. Teď jsem si všiml, jak píšu občas sloupky o knihách, že moji kolegové spisovatelé mívají takové seriózní, angažované myšlenky, a já píšu spíš takové celkem hlouposti a nemám chuť rozvíjet nějaká závažná témata o korupci nebo o tomhle šíleném systému, o té naší demokracii, o klientelismu a tak. Moje postavy jsou taky takové, ve třech knížkách mám přelom osmdesátých a devadesátých let, ale moji hrdinové nejsou moc zaangażovaní, řeší svoje osobní věci a Pavel, hledač vltavínů a nedostudovaný geolog, říká: Co je to proti geologickému času...